

## Znaczenie danych niefinansowych dla odbiorców sprawozdania finansowego

Izabela Emerling\*

*W ostatnich latach rośnie rola, jaką odgrywa informacja w rachunkowości. Współczesny nurt rachunkowości pokazuje wiele nowych założeń, które zostały poczynione z myślą dostarczenia precyzyjnych informacji dla rynków finansowych. Prezentowane informacje – zarówno finansowe, jak i niefinansowe – mają bardzo istotne znaczenie dla szerokiego kręgu użytkowników sprawozdań finansowych. Mają także duży wpływ na podejmowane przez nich decyzje. Celem artykułu jest przedstawienie korzyści płynących z prezentowania informacji niefinansowych zawartych w sprawozdaniu finansowym dla podmiotów, które je prezentują, oraz przedstawienie znaczenia informacji niefinansowych dla podejmowania decyzji przez zarządzających, inwestorów i innych interesariuszy. Przyjęte w artykule metody badawcze opierają się na studiach literatury, przeglądzie aktów prawnych, zastosowaniu metody porównań oraz wnioskowaniu.*

**Słowa kluczowe:** informacja, sprawozdanie finansowe, dane niefinansowe, globalizacja, CSR.

Nadesłany: 06.11.17 | Zaakceptowany do druku: 20.03.18

### Importance of Non-Financial Data for Users of Financial Statements

*In recent years, the role of information in accounting has been growing. The current trend of accounting shows many new assumptions that have been made with a view to providing precise information for financial markets. Presented information, both financial and non-financial, is very important to a wide range of users of financial statements. It also has a big impact on their decisions. The purpose of the article is to reveal the benefits of disclosing non-financial information contained in financial statements for entities that present such information and to show the importance of non-financial information for decisions made by managers, investors and other stakeholders. The research methods adopted in the article are based on literature studies, a review of legal acts, the application of the method of comparison and inference.*

**Keywords:** information, financial statement, non-financial data, globalization, CSR.

Submitted: 06.11.17 | Accepted: 20.03.18

**JEL:** M41, G32, F60

---

\* **Izabela Emerling** – dr, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Wydział Finansów i Ubezpieczeń, Katedra Informatyki i Rachunkowości Międzynarodowej.  
Adres do korespondencji: ul. Rzeczna 19, 40-772 Katowice; e-mail: izabela.emerling@ue.katowice.pl.

## 1. Wstęp

Okres XX i XXI wieku jest okresem globalizacji przenikającej każdą formę aktywności gospodarczej. Oznacza on stopniową, aczkolwiek dynamicznie postępującą liberalizację przepływów kapitałowych, towarów czy usług w skali międzynarodowej. Interesem inwestorów jest maksymalizacja pomnożonego kapitału, natomiast druga strona, reprezentująca popyt, poszukuje kapitału do sfinansowania przedsięwzięć, które ich zdaniem również przyczynią się do pomnożenia środków (Liberska, 2002, s. 27). Globalizacja wymogła wiele zmian w prezentacji sprawozdań finansowych. Zmiany te zmierzają do zwiększenia użyteczności informacyjnej sprawozdań finansowych. Zmiany te wynikają z nowych uwarunkowań treści procesów ekonomicznych oraz ewolucyjnych przeobrażeń w obszarze przedmiotowego zainteresowania rachunkowości (Wójcik-Jurkiewicz, 2014, s. 168).

Wyzwania wynikające z globalizacji wpływają na poszerzenie zakresu badań i rozwoju rachunkowości i sprawozdawczości finansowej (Surdykowska, 2012, s. 133). Ich celem jest dynamiczne reagowanie na potrzeby użytkowników sprawozdań w dobie idącej wraz z globalizacją globalnej konkurencji. W warunkach globalizacji sprawozdanie finansowe ma zapewnić równy dostęp, porównywalność, rzetelność i przejrzystość ujawnień spółek z różnych zakątków świata. Inwestor powinien móc lokować środki w spółki różnych krajów i mieć możliwość porównania ich wyników nie tylko na rynku krajowym, nie tylko w obszarze danej branży krajowej, ale także w ramach tej samej branży w zupełnie innych warunkach ekonomicznych. Kraj położenia spółki, prawo, ustrój gospodarczy czy polityczny, w jakim funkcjonuje, nie powinny mieć wpływu na zrozumienie przez użytkowników sprawozdań operacji gospodarczych, jakie miały miejsce w okresie sprawozdawczym, a wynik finansowy powinien być wypadkową tych samych pozycji. Powinien być liczony według tych samych zasad we wszystkich krajach, aby można było dokonać analizy porównawczej jednostki bez zastanawiania się przez użytkownika sprawozdania, czy prawo w innych krajach obejmuje te same kategorie ekonomiczne w ten sam sposób, co prawo europejskie.

Na straży zapewnienia wspomnianej porównywalności sprawozdań finansowych na skalę międzynarodową stoją międzynarodowe regulacje rachunkowości (Międzynarodowe Standardy Rachunkowości tworzone przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości) oraz Dyrektywy Unijne (Walińska, 2005, s. 18–20). Poprzez swoją misję, jaką jest standaryzacja, unifikacja i harmonizacja zasad rachunkowości na świecie, dążą do stałego rozwoju i zapewnienia każdemu użytkownikowi sprawozdania jego pełnego zrozumienia i rzetelnej oceny sytuacji finansowej spółek. Natomiast wymóg coraz szerszego prezentowania danych niefinansowych przyczynia się tym samym do wspomnianej już minimalizacji ryzyk.

Celem artykułu jest przedstawienie korzyści płynących z prezentowania informacji niefinansowych zawartych w sprawozdaniu finansowym dla podmiotów, które je prezentują, oraz znaczenia informacji niefinansowych dla podejmowania decyzji przez zarządzających inwestorów i innych interesariuszy. Przyjęte w artykule metody badawcze opierają się na studiach literatury, przeglądzie aktów prawnych, zastosowaniu metody porównań oraz wnioskowaniu.

## 2. Korzyści wynikające z ujawniania informacji niefinansowych

Raporty niefinansowe dostarczają danych, które pozwolą na podejmowanie coraz bardziej efektywnych decyzji przez zarządzających, inwestorów i innych interesariuszy.

Sposobem na zrozumienie, czy dana firma notowana na giełdzie papierów wartościowych jest atrakcyjnym celem inwestycyjnym, jest przeanalizowanie jej wyników finansowych i porównanie ich z innymi spółkami działającymi w tej samej branży, w podobnych okolicznościach makroekonomicznych. Fundamentem analizy finansowej i wyceny spółek są wyniki finansowe oraz dane operacyjne, na podstawie których analitycy i inwestorzy budują prognozy finansowe, które ostatecznie umożliwiają im podjęcie kierunkowych decyzji. Łatwy i szybki dostęp inwestorów do danych finansowych w każdej skutecznie zarządzanej firmie to priorytet zespołu relacji inwestorskich (Deloitte, 2016).

W strategiach wielu funduszy inwestycyjnych na dojrzałych rynkach Europy Zachodniej i w Stanach Zjednoczonych coraz większą rolę zaczynają odgrywać kryteria oceny ryzyka inwestycyjnego dotyczące zagadnień CSR (*corporate social responsibility*), ESG (*environment, social, governance*) czy RBC (*responsible business conduct*). Wśród inwestorów na dojrzałych rynkach kapitałowych zaczyna dominować przekonanie, że ocena i wycena konkretnych kategorii ryzyk biznesowych związanych z działalnością spółek, które przejrzystej komunikują dane poza-finansowe (z zakresu ESG), jest łatwiejsza i bardziej precyzyjna. A to sprawia, że te spółki są bezpieczniejszym potencjalnym celem inwestycyjnym. Realizacji tego celu miało służyć wprowadzenie Dyrektywy 2014/95/UE.

Dyrektywa 2014/95/UE, zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy, została implementowana do polskich przepisów poprzez następujące dwa akty prawne:

- w zakresie wymogów rozszerzonego raportowania informacji niefinansowych – zmiana Ustawy o rachunkowości (Ustawa z dnia 15.12.2016 r. o zmianie ustawy o rachunkowości, DzU z 2017 r. poz. 61);
- w zakresie wymogów ujawniania informacji o polityce różnorodności w odniesieniu do składu organów spółki – zmiana rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych (Rozporządzenie Ministra Finansów z 25.05.2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, DzU z 2016 r. poz. 860).

Obowiązek ten dotyczy dużych jednostek zainteresowania publicznego (JZP), które spełnią łącznie następujące kryteria: średnioroczne zatrudnienie powyżej 500 osób oraz suma bilansowa powyżej 20 mln EUR lub obroty netto powyżej 40 mln EUR.

Przed wejściem w życie dyrektywy niewiele polskich spółek umieszczało dobrowolnie raporty o polityce CSR (Samborski,

2011, s. 373). Zgodnie z nowymi przepisami wprowadzonymi dyrektywą spółki są zobligowane do informowania w ramach sprawozdania z działalności o swojej polityce, m.in. powinny umieścić opis polityki prowadzonej w danym zakresie, jej rezultaty oraz ryzyka i zarządzania ryzykami w kwestiach niefinansowych (Dobija i Kołodkiewicz, 2011, s. 45; Jeżak, 2010, s. 15; Paliwoda i Matiołańska, 2009, s. 23). Ponadto powinny zamieszczać informacje w zakresie kwestii środowiskowych, spraw społecznych, pracowniczych, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji i łapownictwu (Monks i Minnow, 1995, s. 8).

Wprowadzenie obowiązkowego raportowania niefinansowego dla największych JZP może spowodować, że także więcej mniejszych przedsiębiorstw zwróci uwagę na CSR i zacznie dobrowolnie raportować, zwłaszcza jeśli ich działania już uwzględniają kwestie CSR, a tylko do tej pory nie prezentowały tego w formie konkretnych raportów dla odbiorców zewnętrznych (Bek-Gaik i Rymkiewicz, 2014, s. 138).

Lepszy dostęp do informacji, w tym informacji niefinansowych, oznacza dla inwestorów łatwiejsze, szybsze i pewniejsze analizy, czyli wyższy poziom komfortu w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych, co może wpływać na obniżenie kosztów pozyskania kapitału (Raport odpowiedzialny biznes..., 2012, s. 29).

Międzynarodowa organizacja Global Reporting Initiative (GRI) podkreśla pięć głównych korzyści płynących z raportowania niefinansowego, a więc także monitorowania danych niefinansowych (Anam i Kacprzak 2017):

- budowa zaufania – przejrzystość dotycząca wyników niefinansowych może przyczynić się do możliwości poszerzonego dialogu z interesariuszami, takimi jak klienci, społeczności czy inwestorzy;
- doskonalone procesy i systemy – wewnętrzne procesy zarządzania i podejmowania decyzji mogą zostać zbadane i poprawiane, co może prowadzić do redukcji kosztów;
- postęp w realizacji wizji i strategii – analiza mocnych i słabych stron oraz zaangażowanie interesariuszy niezbędne w procesach raportowania zrównoważonego rozwoju może prowadzić do rozwoju wizji i strategii;

- zmniejszenie kosztów naruszeń – pomiar skuteczności w zakresie zrównoważonego rozwoju może pomóc uniknąć kosztownych naruszeń;
- przewaga konkurencyjna – firmy postrzegane jako liderzy i innowatorzy mogą być w silniejszej pozycji przetargowej, jeśli chodzi o pozyskiwanie inwestycji, inicjowanie nowych działań, wejście na nowe rynki i negocjowanie umów.

W dalszej kolejności organizacje wskazywały na następujące korzyści: ograniczenie nieprawidłowych informacji na temat wyników organizacji, pomoc w udoskonalaniu strategii i wizji, większa lojalność konsumentów, zmniejszenie odpadów w organizacji, poprawę relacji z regulatorem, monitorowanie długoterminowych ryzyk i poprawa zarządzania ryzykami, ograniczenie kosztów, wsparcie w podejmowaniu inicjatyw zmierzających do zwiększenia zyskowności w długim terminie, lepszy dostęp do kapitału i preferencyjne warunki ubezpieczeń.

Informacje niefinansowe udostępniane przez spółki są wnikliwie analizowane przez brokerów takiego formatu jak np. Morgan Stanley (Kwaśnicki, 2007). Ten amerykański bank inwestycyjny regularnie publikuje raporty sektorowe analizujące poszczególne spółki z punktu widzenia kryteriów SRI (*socially responsible investment*). Analitycy Morgan Stanley typową analizę finansową uzupełniają o analizę aspektów środowiskowych (np. emisja dwutlenku węgla, efektywność energetyczna), społecznych (dotycząca społeczności lokalnych, zarządzania łańcuchem dostaw), pracowniczych (w tym BHP i polityki HR) oraz związanych z zasadami ładu korporacyjnego (np. procedury dotyczące praw człowieka czy skuteczności systemów motywacyjnych). Z punktu widzenia inwestorów świadoma analiza czynników ESG może obniżyć ryzyko inwestycyjne, a więc wpłynąć na poprawę jakości i skuteczności podejmowanych decyzji inwestycyjnych, także w inwestycjach długoterminowych. Czynniki ESG stałym elementem analiz inwestycyjnych. Mają one bezpośredni wpływ na sposób funkcjonowania i wyceny spółek.

Ponadto ocena spółki pod kątem kryteriów zrównoważonego rozwoju jest podstawą przy jej kwalifikacji do wielu indeksów firm odpowiedzialnych społecznie,

takich jak FTSE4Good (brytyjski indeks), Dow Jones Sustainability Index (amerykański indeks) czy polski Respect Index. Elitarność tych grup spółek oraz stopniowe zacieśnianie kryteriów dostępu wymuszają na spółkach kandydatach utrzymywanie coraz wyższych standardów zrównoważonego rozwoju.

Nowelizacja ustawy o rachunkowości, wprowadzająca m.in. wynikający z unijnej dyrektywy obowiązek ujawniania danych niefinansowych, zmieniła znaczenie i pozycję tej tematyki w rozumieniu i działaniach firm.

W rezultacie spowoduje to, że będą premiowane przedsiębiorstwa prowadzące działalność w sposób zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju.

### 3. Wybrane ujawnienia niefinansowe w badanych spółkach i ich zakres

Podstawowe elementy sprawozdania finansowego tworzą jedynie informacje obligatoryjne przy sporządzaniu każdego sprawozdania (Walińska, 2011, s. 37). Międzynarodowe standardy rachunkowości zalecają prezentację także szeregu innych dodatkowych informacji niefinansowych, które mogą okazać się pomocne przy podejmowaniu decyzji przez użytkowników sprawozdania (Walińska, 2008, s. 46). Nieobligatoryjna forma prezentacji ograniczająca się jedynie do zalecanych ujawnień sprawia, iż tego typu ujawnieniom w sprawozdaniu poświęca się sporo uwagi. Szczególnie duże spółki, spółki giełdowe starają się prezentować szereg danych niefinansowych po to, żeby zwiększyć jeszcze bardziej zaufanie opinii publicznej do swego przedsiębiorstwa oraz żeby informacje płynące ze sprawozdania były jeszcze bardziej użyteczne dla użytkowników sprawozdań finansowych.

Badaniu poddano spółki i informacje, które były przedmiotem ujawnienia w wydzielonych sekcjach. Wybrano dwie brytyjskie spółki: Marks & Spencer i New Look. W tabeli przedstawiono wybrane ujawnienia, które przedstawiły wybrane spółki w latach 2015–2017. Wybór podyktowany był korzyściami, które już teraz warunkują pozycję badanych spółek na rynkach. Jest to ich pozytywne postrzeżenie przez inwestorów oraz pozytywne wyniki tych spółek w branży odzieżowej oraz dalszy ich rozwój.

Tabela 1. Ujawnienia w spółkach Marks & Spencer i New Look

Ujawnienia	Marks & Spencer	New Look
Zarządzanie ryzykiem	Definiuje główne obszary ryzyka, dodatkowo każde ryzyko zostało szczegółowo zdefiniowane wraz z procesem jego zarządzania. Spółka definiuje główne obszary ryzyka, dzieląc je na grupy w zależności od kryterium, m.in. wewnętrznych i zewnętrznych, stabilnych i zmieniających się oraz znanych i nowych. Prezentowane ujawnienie dotyczy zarządzania ryzykiem w zakresie jakości świadczonych usług w podziale na poszczególne segmenty działalności, w tym podstawowe – sprzedaż odzieży własnej marki oraz produktów spożywczych. Spółka wśród działań minimalizacji ryzyka wymienia m.in. poprawę jakości obsługi klientów, polepszenie jakości produktów oraz bieżące ulepszanie strony internetowej. Wśród ryzyka związanego ze sprzedażą produktów spożywczych i sposobów jego zaniechania wymieniono utworzenie zespołu nadzorującego standardy jakości i bezpieczeństwa żywności	Spółka prezentuje obszernie zarządzanie ryzykiem. Spółka dzieli ryzyka, wyszczególniając m.in. te odnoszące się do niekorzystnych warunków ekonomicznych, konkurencji, strategii rozwoju czy innowacji produktowych, a minimalizuje je poprzez implementację najnowszych badań rynkowych, tworzenie prognoz czy rozwój nowych innowacji produktowych. New Look w politykach rachunkowości prezentuje także ujawnienie dotyczące polityki zarządzania ryzykiem, podając elementy wchodzące w skład kapitału, ich wartości i definiując swoje cele w zakresie zarządzania ryzykiem kapitałowym
Informacje dotyczące ochrony środowiska	Zawiera wyszczególnienie spisu obowiązków spółki względem środowiska i społeczeństwa. Spółka definiuje plan ochrony środowiska oraz ujawnia informacje w zakresie implementacji jego założeń jak i postępów w realizacji	Informacje te znalazły się w ujawnieniu dotyczącym CSR
Informacje o tworzeniu wartości dodanej	Spółka przedstawia swój wkład w rozwój społeczeństwa regionu	Informacje te znalazły się w ujawnieniu dotyczącym CSR
Zarządzanie ryzykiem kapitałowym		Spółka podaje informacje dotyczące zabezpieczenia zdolności do kontynuacji działalności spółki w celu zapewnienia zwrotu właścicielom kapitału
Informacje dotyczące CSR	Spółka nieco inaczej nazywa te ujawnienia, ale również przedstawia je w swoim sprawozdaniu jako informacje o tworzeniu wartości dodanej, dotyczące ochrony itp.	New Look przedstawiła to ujawnienie, traktując je szerzej jako informacje dotyczące CSR i podzieliła informacje w tym zakresie na dotyczące strategii etyki, warunków pracy, systemów zarządzania, kończąc na prezentacji nagród i wyróżnień przyznanych w związku z działaniami w tej dziedzinie
Zarządzanie ryzykiem finansowym	Spółka podaje tutaj informacje dotyczące zarządzania ryzykiem płynności, stopy procentowej, ryzykiem walutowym i kredytowym	Spółka podaje tutaj informacje dotyczące zarządzania ryzykiem płynności, stopy procentowej, ryzykiem walutowym i kredytowym

Źródło: <http://www.corporate.marksandspencer.com/investors> (20.10.2017); [http://www.newlookgroup.com/system/files/uploads/financialdocs/nl\\_annual\\_report\\_fy14\\_030614.pdf](http://www.newlookgroup.com/system/files/uploads/financialdocs/nl_annual_report_fy14_030614.pdf) (20.10.2017).

Polityka zarządzania ryzykiem należy do tej grupy ujawnień, których charakter nie jest obligatoryjny. Jednostka może zawrzeć także ujawnienia w zakresie polityki inwestycyjnej, polityki dotyczącej dywidend, polityki dotyczącej zadłużenia czy przedstawić ujawnienia dotyczące wpływu jednostki na środowisko naturalne lub wytworzoną wartość dodaną. Ujawnienia te ze względu na swój dobrowolny charakter nie będą przedmiotem porównania pomiędzy badanymi podmiotami. Ich obecność bądź też brak podyktowane są specyfiką otoczenia biznesowego spółek i oczekiwaniami użytkowników.

Zagadnienia nieobligatoryjne to także takie dotyczące społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR) – w skrócie ujmując odpowiedzialność jednostek za ich wpływ na społeczeństwo. Definicja zawarta w NORMIE PN-ISO 26 000 zakłada „odpowiedzialność organizacji za wpływ jej decyzji i działań na społeczeństwo i środowisko, zapewnianie przez przejrzyste i etyczne postępowanie, które przyczynia się do zrównoważonego rozwoju”. Spółki notowane na giełdzie, z wieloletnią tradycją i cieszące się zaufaniem społecznym mają świadomość silnego wpływu na CRS. W swoich sprawozdaniach często poświęcają sporo uwagi tym zagadnieniom. Badane spółki również uwzględniły informacje dotyczące CSR w sprawozdaniu finansowym.

Oprócz polityki odnoszącej się do obszaru podstawowych ryzyk – ryzyka działalności operacyjnej, spółki sporządzające sprawozdania zgodnie z IFRS (*International Financial Reporting Standards*) prezentują także polityki w zakresie wybranych ryzyk finansowych i zarządzania nimi. Z uwagi na nieobligatoryjny charakter tego ujawnienia spółka może zaprezentować je w różny sposób. W przypadku spółki New Look informacje te odnaleźć można w politykach rachunkowości, natomiast w spółce Marks & Spencer w ramach prezentacji instrumentów finansowych.

#### 4. Podsumowanie

Temat raportowania niefinansowego stanowi wciąż kwestię bardzo aktualną.

Cel teoretyczny niniejszego artykułu stanowiło przybliżenie istoty i znaczenia danych niefinansowych dla użytkowników sprawozdania finansowego. Cel ten został w pełni zrealizowany, gdyż pokazano korzy-

ści wynikające z raportowania niefinansowego zarówno dla publikującego sprawozdanie, jak i dla użytkownika sprawozdania.

New Look Retail Group Limited oraz Marks & Spencer to spółki o globalnym zasięgu działalności, notowane na londyńskiej giełdzie papierów wartościowych. Relacje inwestorskie są jednym z kluczowych aspektów ich troski przy sporządzaniu rocznych sprawozdań finansowych. Obydwie spółki posiadają oddziały na całym świecie, co może stwarzać ryzyko wystąpienia różnic w raportowaniu. Spółki należące do międzynarodowych korporacji stają w obliczu wyzwania nie tylko porównywalności danych wśród innych spółek w branży, ale także przejrzystości w ramach poszczególnych oddziałów. Zarówno Marks & Spencer, jak i New Look sporządzają swoje sprawozdania zgodnie z międzynarodowymi standardami rachunkowości, co jest użyteczne nie tylko dla najważniejszych użytkowników sprawozdania, jakimi są inwestorzy, kredytodawcy, wierzyciele, organizacje publicznoprawne, ale także dla każdej osoby czytającej sprawozdanie, które z resztą – z uwagi na obowiązek publikacji go publicznie przez spółki notowane na giełdzie – jest dostępne dla każdego.

Przedmiot badań empirycznych stanowiła prezentacja wymienionych informacji niefinansowych w treści sprawozdań badanych podmiotów. Analiza porównawcza wybranych ujawnień na przykładzie obydwu spółek pozwala stwierdzić, iż sposób prezentacji jest podobny w formie, dzięki czemu zachowano przejrzystość i czytelność obrazu. Ponadto zaprezentowano wybrane ujawnienia o charakterze nieobligatoryjnym tzw. dodatkowych informacji, jak chociażby ujawnienie w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu w New Look czy ujawnienie w odniesieniu do tworzenia wartości dodanej w Marks & Spencer.

Przeprowadzona analiza wykazała, że raportowanie niefinansowe zapewnia użytkownikom sprawozdań finansowych coraz szerszy dostęp do informacji oraz możliwość dokładniejszej oceny podmiotów sporządzających sprawozdania finansowe, a tym samym jest istotne dla podejmowania decyzji przez zarządzających, inwestorów i innych interesariuszy. Przeprowadzone w artykule rozważania nie rozwiązują badanego problemu, jednak należy stwierdzić, że są one bardzo ważne z punktu widzenia interesów spółek.

## Bibliografia

- Anam, L. i Kacprzak, J. (red.). (2017). *Raportowanie niefinansowe. Poradnik dla początkujących. Wydanie drugie poprawione*. Ministerstwo Rozwoju. Pozyskano z [http://odpowiedzialnybiznes.pl/wp-content/uploads/2017/10/Raportowanie-Niefinansowe\\_Poradnik-dla-raportuj%C4%85cych.pdf](http://odpowiedzialnybiznes.pl/wp-content/uploads/2017/10/Raportowanie-Niefinansowe_Poradnik-dla-raportuj%C4%85cych.pdf)
- Bek-Gaik, B. i Rymkiewicz, B. (2014). Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw a finansowe miary dokonań. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 804(67).
- Deloitte (2016). *Dobry raport czyli jaki?*. Pozyskano z [https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Books/pl\\_dobry\\_raport\\_Deloitte%20-%20raportowanie%20niefinansowe.pdf](https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Books/pl_dobry_raport_Deloitte%20-%20raportowanie%20niefinansowe.pdf)
- Dobija, D. i Kołodkiewicz, I. (2011). *Ład korporacyjny*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy.
- ISO 26000. *Guidance on social responsibility*. Norma międzynarodowa dotycząca społecznej odpowiedzialności.
- Jeżak, J. (2010). *Ład korporacyjny. Doświadczenia oraz kierunki rozwojowe*. Warszawa: C.H. Beck.
- Kwaśnicki, R.L. (2007). Nowe zasady Corporate Governance w spółkach publicznych. *Monitor Prawniczy*, (24).
- Liberska, B. (2002). *Globalizacja – mechanizmy i wyzwania*. Warszawa: PWE.
- Monks, R. i Minnow, N. (1995). *Corporat'e Governance*. Cambridge: Blackwell Publishers.
- Paliwoda-Matiolańska, A. (2009). *Odpowiedzialność społeczna w procesie zarządzania przedsiębiorstwem*. Warszawa: C.H. Beck.
- Raport odpowiedzialny biznes w Polsce. *Dobre praktyki*. (2012). Pozyskano z <http://www.odpowiedzialnybiznes.pl/hasla-encyklopedii/spoleczna-odpowiedzialnosc-biznesu-csr>
- Rozporządzenie Ministra Finansów z 25.05.2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, DzU z 2016 r. poz. 860.
- Samborski, A. (2011). Nadzór korporacyjny a społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa. W: J. Pyka (red.), *Dynamika zmian w polskim przemyśle i usługach*. Katowice: TNOiK.
- Surdykowska, S.T. (2012). *Ryzyko finansowe w środowisku globalnej gospodarki*. Warszawa: Difin.
- Ustawa z dnia 15.12.2016 r. o zmianie ustawy o rachunkowości, DzU z 2017 r. poz. 61.
- Walińska, E. (2005). *Międzynarodowe standardy rachunkowości. Ogólne zasady i prezentacji pozycji bilansu i rachunku wyników*. Kraków: Oficyna Ekonomiczna.
- Walińska, E. (red.). (2008). *Polska praktyka rachunkowości w kontekście procesu harmonizacji międzynarodowej sprawozdawczości finansowej*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Walińska, E. (red.). (2011). *Sprawozdanie finansowe według MSSF: zasady prezentacji i ujawniania informacji*. Warszawa: Oficyna a Wolters Kluwer business.
- Wójcik-Jurkiewicz, M. (2014). Kierunki zmian w zakresie wiarygodności sprawozdań finansowych. *Transformacja polskiej rachunkowości na tle rozwoju rachunkowości międzynarodowej. Studia Ekonomiczne. Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach*, (164), 168–175.